

УДК 330.341.1

Каличева Н.Є.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та управління
виробничим і комерційним бізнесом,
Український державний університет залізничного транспорту

Масан В.В.

магістр,
Український державний університет залізничного транспорту

Старцев Д.С.

магістр,
Український державний університет залізничного транспорту

ВПЛИВ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ НА ЕФЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування вітчизняних промислових підприємств визначається господарсько-економічними умовами, сприятливістю чи несприятливістю яких окреслюється рівнем невизначеності зовнішнього середовища. Тому діяльність підприємств має спрямовуватись не лише на виживання в умовах конкуренції, але й на процес безперервного та ефективного розвитку. Технологічний розвиток в цьому разі стає важливим процесом, спрямованим на вирішення зазначених завдань. Метою статті є дослідження проблем техніко-технологічного розвитку промислових підприємств. У статті визначено особливості впровадження техніко-технологічних інновацій на вітчизняних промислових підприємствах, розглянуто фактори, які перешкоджають впровадженню прогресивних технологій. В результаті проведених досліджень авторами визначено ефективні заходи щодо успішного техніко-технологічного розвитку, запропоновано дієву систему показників для комплексного оцінювання технологічного потенціалу підприємства.

Ключові слова: техніко-технологічний розвиток, технологічні інновації, технологічний потенціал, підприємство, ефективність, конкурентоспроможність.

Вступ. Сучасна практика свідчить про те, що визначенню та вирішенню проблем організаційного розвитку не приділяється необхідної уваги під час прийняття управлінських рішень на промислових підприємствах, зокрема на підприємствах машинобудування. Наявність традиційних типів організаційних структур підприємств, обмеженість використання сучасних методів оцінювання їх результативності та ефективності управління підприємством приводить до зменшення можливостей адаптації організаційних структур до сучасних умов господарювання [1].

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання впливу інновацій на ефективний розвиток промислових підприємств розкрито в роботах О.Г. Шевлюги, Л.І. Федулова, Г.В. Рачинської, В.Л. Диканя, О.Г. Кірдіної та інших науковців [1–5]. В дослідженнях цих вчених зазначено, що технологічний розвиток підприємства визначається ефективністю відтворення інновацій, що відображаються в основних факторах виробництва, структурі управління ними, а також новій продукції [2]. Він повинен спрямовуватись, з одного боку, на підтримку в належному стані та розвиток техніко-технологічної бази промислового підприємства (модернізація, технічне переозброєння, реконструкція, розширення, нове будівництво), а з іншого боку, на ста-

більне використання нових прогресивних технологій, тобто технологічних інновацій [1].

Створення та освоєння нових технологій допомагає скоротити час розроблення та запровадження у виробництво нових продуктів, що дає змогу активніше реагувати на потреби кожного потенційного клієнта. Інноваційні технології уможливають також заощадження робочої сили, підвищення технологічної гнучкості виробництва, поліпшення умов та безпеки праці, сприяють подоланню дефіциту робочої сили зі спеціальною освітою. Зрозуміло, що технологічні інновації потребують витрат матеріальних, організаційних та фінансових ресурсів [3].

Отже, ефективний техніко-технологічний розвиток сприяє розвитку підприємства, галузі та країни загалом. Він дасть змогу підвищити ефективність господарської діяльності та дасть певні умови покращення якості життя людей у країні [1].

Мета статті полягає у вдосконаленні теоретичних та науково-методичних основ управління техніко-технологічним розвитком промислових підприємств.

Викладення основного матеріалу. Сучасні темпи розвитку промислових підприємств потребують оновлення їх матеріально-технічної бази та впровадження нових прогресивних технологічних процесів.

Техніко-технологічний розвиток спрямований, з одного боку, на підтримку в належному стані техніко-технологічної бази промислового підприємства (модернізація, технічне переозброєння, реконструкція, розширення, нове будівництво), а з іншого боку, на стабільне використання нових прогресивних технологій, тобто технологічних інновацій.

Проаналізувавши різні підходи до визначення понять, пов'язаних з техніко-технологічним розвитком або потенціалом [3; 6; 7], можемо надати таке визначення техніко-технологічного розвитку: безперервний процес з техніко-технологічного вдосконалення, пошуку нових технологічних рішень, розроблення та впровадження технологічних інновацій за максимально ефективного використання потенціалу підприємства для досягнення високих конкурентних переваг на ринку.

До пріоритетних напрямів техніко-технологічного розвитку промислових підприємств можна віднести:

- повну або часткову заміну фізично та морально застарілого обладнання новим більш прогресивним та продуктивним;
- використання гнучких автоматизованих ліній у виробництві;
- впровадження принципово нових або вдосконалених технологічних процесів на підприємстві;
- використання ресурсо- та енергоощадних технологій;
- модернізацію обладнання, механізацію праці;
- проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Для успішного техніко-технологічного розвитку керівництву підприємства необхідно вжити таких заходів [8]:

- звільнення підприємства від зайвого обладнання, машин та інших основних засобів або його оренда;
- своєчасне та якісне проведення планово-запобіжних і капітальних ремонтів;
- своєчасне оновлення особливо активної частини, основних засобів з метою недопущення надмірного морального та фізичного зносу;
- впровадження нової техніки та прогресивних технологій, а саме маловідходних, безвідходних, енерго- та паливозберігаючих;
- вдосконалення організації виробництва й праці з метою скорочення втрат робочого часу та простою в роботі машин та обладнання;
- покращення якості та рівня підготовки сировини й матеріалів до процесу виробництва;
- підвищення рівня концентрації, спеціалізації та комбінування виробництва;
- підвищення рівня кваліфікації обслуговуючого персоналу;
- придбання високоякісних основних засобів.

Для вжиття всіх вищезазначених заходів треба визначити, чи спроможне підприємство до вдосконалення. Для цього необхідно провести оцінювання можливостей підприємства до інноваційного розвитку, частиною якого є технологічний розвиток підприємства.

Таким чином, для визначення інноваційного потенціалу підприємства до системи показників за різними складовими слід віднести такі складові [9]:

1) фінансова складова (доля внутрішніх витрат на придбання технологій у загальних витратах на виробництво; наукоємність продукції, що виробляється; показник забезпеченості інтелектуальною власністю; доля витрат на придбання нематеріальних активів в загальних витратах на дослідження та розроблення; доля витрат на підвищення кваліфікації кадрів у загальному обсязі витрат на дослідження та розроблення);

2) кадрова складова (частка робітників, зайнятих дослідженнями та розробленнями в загальній кількості працюючих; забезпеченість кадрами найвищої кваліфікації; рівень заробітної плати науково-технічних робітників);

3) матеріально-технічна складова (прогресивність обладнання; показник модернізації обладнання; коефіцієнт введення нової техніки);

4) інформаційна складова (витрати на інформаційну діяльність, коефіцієнт персоналу, зайнятого інформаційною діяльністю);

5) ринкова складова (показники освоєння нової продукції; частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції; рентабельність інноваційної продукції; показник конкурентоспроможності нової продукції).

Подолання перелічених причин позитивно вплине на діяльність підприємств і на конкурентоспроможність економіки країни загалом, оскільки розвиток підприємств України не відповідає вимогам розвинених країн на сучасному рівні. Тому для виходу економіки країни з кризового стану техніко-технологічний розвиток необхідно здійснювати комплексно для всіх підприємств, щоби покращити їхні позиції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Слід зазначити, що сучасний стан та розвиток українських підприємств перебувають у важкому стані. Особливо яскраво це відбувається на вітчизняних машинобудівних підприємствах. На цих підприємствах значною мірою збереглися керівні кадри, що негативно позначається на результатах діяльності. Зокрема, на вітчизняних машинобудівних підприємствах зберігається високий рівень затрат, через що їхня продуктивність стає неконкурентоспроможною навіть на національному ринку. Високий рівень затрат часто супроводжується невисокою якістю продукції, низькою ефективністю інноваційної діяльності [10].

Також вагомою причиною нинішнього стану економіки України стало багаторічне випереджувальне зростання засобів виробництва порівняно з виробництвом предметів споживання [11].

Висновки. Таким чином, проаналізувавши весь вищевикладений матеріал, можемо зробити висновок, що технологічний розвиток в сучасних умовах господарювання має велике значення, тому що забезпечує можливість постійного оновлення продукції, підвищення її якості, підвищуючи конкурентоспроможність

підприємства та його продукції на ринку. Тому питанню технологічного розвитку необхідно приділити першочергову увагу.

Досягнення високої ефективності промислового виробництва є можливим тільки на основі систематичного технічного прогресу, який сприяє підвищенню продуктивності праці, зниженню собівартості продукції, підвищенню рентабельності виробництва.

Науково-технічний прогрес, його темпи й соціально-економічні результати визначають потенційні можливості розвитку та ефективності виробництва. Чим більш ефективно та цілеспрямовано використовуються новітні досягнення науки та техніки, які є пер-

шоджерелами розвитку продуктивних сил, тим успішніше вирішуються пріоритетні соціальні завдання життєдіяльності суспільства.

Техніко-технологічний розвиток промислових підприємств в сучасних умовах господарювання має велике значення, адже він дає можливість постійно оновлювати продукцію, підвищувати її якість, підвищуючи конкурентоспроможність підприємства та його продукції на ринку. Таким чином, ефективний техніко-технологічний розвиток сприяє розвитку підприємства, галузі та країни загалом. Він дасть змогу підвищити ефективність господарської діяльності та дасть певні умови для покращення якості життя людей у країні [7].

Список літератури:

1. Шевлюга О.Г., Олефіренко О.М. Дослідження впливу технологічних інновацій на ринок технологій і розвиток підприємства. Вісник СумДУ. Серія «Маркетинг і менеджмент інновацій». 2011. № 4. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>.
2. Федулова Л.І. Стратегія технологічного розвитку: мікроекономічний підхід. Проблеми економіки та управління. 2008. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/1398>.
3. Рачинська Г.В. Оцінювання рівня технологічного розвитку // Національний університет «Львівська політехніка». Кафедра менеджменту організацій. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11116/1/40.pdf>.
4. Кірдіна О.Г. Інновації на залізничному транспорті та рівні їх корисності. Економіка транспортного комплексу. 2010. Вип. 15. С. 124–130.
5. Дикань В.Л., Єлагін Ю.В. Інноваційні тенденції розвитку бізнес-процесів приміських пасажирських перевезень. Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. Вип. 53. Харків: УкрДАЗТ, 2016. С. 9–14.
6. Назаренко І.Л., Маслова В.О., Івануна Я.О. Удосконалення методики оцінки інноваційного потенціалу локомотивного депо. Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. Вип. 54. Харків: УкрДАЗТ, 2016. С. 330–337.
7. Каличева Н.Є. Забезпечення ефективного розвитку залізничного транспорту через оновлення основних фондів колійного господарства. Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. Вип. 33. Харків: УкрДАЗТ, 2011. С. 45–49.
8. Економічні проблеми сталого розвитку. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті О.Ф. Балацького (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) / за заг. ред. О.В. Прокопенко. Суми: СумДУ, 2013. Т. 2. С. 164–166. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/31193/1/olefirenko.pdf>.
9. Лощина Л.В., Мілашенко В.М. Комплексна оцінка інноваційного потенціалу підприємства: теоретико-методичні підходи. Суми: Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України, 2004. URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/1234/1/comprehensive%20assessment%20of%20the%20innovation.pdf>.
10. Каличева Н.Є., Бохан С.Є. Напрями забезпечення ефективного розвитку промислових підприємств в сучасних умовах. Науковий огляд. 2017. Вип. 5 (37). С. 5–15.
11. Бурлай Т.В. Прогнозна економетрична модель для оцінки змін реального ВВП України з урахуванням потенціальних шоків впливів. Економіка України. 2009. № 11. С. 7.

ВЛИЯНИЕ ТЕХНИКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ИННОВАЦИЙ НА ЭФФЕКТИВНОЕ РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

Функционирование отечественных промышленных предприятий определяется хозяйственно-экономическими условиями, благоприятность или не благоприятность которых определяется уровнем неопределенности внешней среды. Поэтому деятельность предприятий должна направляться не только на выживание в условиях конкуренции, но и на процесс непрерывного и эффективного развития. Технологическое развитие в этом случае становится важным процессом, направленным на решение указанных заданий. Целью статьи является исследование проблем технико-технологического развития промышленных предприятий. В статье определены особенности внедрения технико-технологических инноваций на отечественных промышленных предприятиях, рассмотрены факторы, которые препятствуют внедрению прогрессивных технологий. В результате проведенных исследований авторами определены эффективные меры относительно успешного технико-технологического развития, предложена действенная система показателей для комплексного оценивания технологического потенциала предприятия.

Ключевые слова: технико-технологическое развитие, технологические инновации, технологический потенциал, предприятие, эффективность, конкурентоспособность.

INFLUENCE OF TECHNO-TECHNOLOGICAL INNOVATIONS ON EFFECTIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

The functioning of domestic industrial enterprises is determined by economic and economic conditions, the favorable or not favorable nature of which is determined by the level of uncertainty in the external environment. Therefore, the activities of enterprises should be directed not only to survival in a competitive environment, but also to the process of continuous and effective development. Technological development in this case becomes an important process aimed at solving these problems. The purpose of the article is to study the problems of technical and technological development of industrial enterprises. The article specifies the specifics of the introduction of technical and technological innovations in domestic industrial enterprises and considers factors that impede the introduction of advanced technologies. As a result of the conducted studies, the authors determined effective measures regarding the successful technical and technological development, proposed an effective system of indicators for an integrated assessment of the technological potential of the enterprise.

Key words: technical and technological development, technological innovations, technological potential, enterprise, efficiency, competitiveness.